

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет  
Кафедра країнознавства та туризму



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ  
АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ТУРИЗМУ

галузь знань	<b>03 Гуманітарні науки</b>
спеціальність	<b>032 Історія та археологія</b>
освітній рівень	<b>перший (бакалаврський)</b>
освітня програма	<b>Краєзнавство, екскурсознавство та історико-культурний туризм</b>
вид дисципліни	<b>обов'язкова</b>
Форма навчання	<b>денна</b>
Навчальний рік	<b>2023/2024</b>
Семестр	<b>8</b>
Кількість кредитів ECTS	<b>3</b>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<b>українська</b>
Форма заключного контролю	<b>екзамен</b>

Викладач: Короба Наталія Степанівна, кандидат географічних наук, асистент кафедри країнознавства та туризму

Пролонговано: на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» 20\_\_ р.  
(підпис, ПІБ, дата)

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» 20\_\_ р.  
(підпис, ПІБ, дата)

**Розробники:**

Казьмирчук Марія Григорівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри етнології та краєзнавства

Корома Наталія Степанівна, кандидат географічних наук, асистент кафедри країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО

«30» 06 2023 р.

Завідувачка кафедри



(підпис)

проф. Ольга ЛЮБИЦЕВА

Протокол № 20 від «30» 06 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 6 від «28» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії



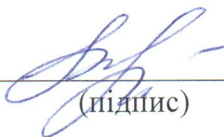
Наталія КОРОГОДА

«28» 08 2023 року

Погоджено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «22» 09 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії



(підпис)

Наталія ТЕРЕС

«23» 09 2023 року

## ВСТУП

**1. Мета дисципліни** – надання студентам знань про різноманітні альтернативні види туризму, включаючи екологічний, культурний, аграрний, етнічний, пригодницький та інші, їх характеристики, цінності та переваги.

**2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

*1. Знати:*

- основні поняття історико-культурного туризму;
- основні поняття краєзнавства, та екскурсознавства;
- соціокультурні аспекти туризму.

*2. Вміти:*

- критично аналізувати різноманітну інформацію, самостійно підбирати літературу та працювати з джерелами;
- працювати самостійно та в команді.

*3. Володіти:*

- здатністю до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;
- готовністю до саморозвитку, самореалізації, використання творчого потенціалу;
- готовністю до публічного виступу за фахом, доводити власні висновки, пропозиції, аргументи.

**3. Анотація навчальної дисципліни:**

Альтернативні види туризму здобувають все більшу популярність у світі та в Україні, відігравши важливу роль у розвитку туристичної індустрії. Даний курс пропонує вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку альтернативних видів туризму з метою виявлення ключових чинників успіху та перспектив для їх інтеграції на ринку туристичних послуг. В рамках курсу буде проведено аналіз і порівняння різноманітних альтернативних видів туризму, таких як екологічний, культурний, етнічний, пригодницький тощо, з фокусом на прикладах як в Україні, так і в інших країнах. Будуть розглянуті варіанти організації та просування альтернативних туристичних продуктів, а також вплив такого виду туризму на місцеву економіку, культурну спадщину та сталий розвиток. На основі зібраних даних та аналізу будуть виділені фактори успіху в розвитку альтернативних видів туризму, включаючи специфічні характеристики попиту та підходи до просування. Курс сприятиме напрацюванню вмій формувати рекомендації для туристичних компаній, органів влади та інших зацікавлених сторін щодо ефективного використання альтернативних видів туризму для стимулювання розвитку туристичного сектору та покращення якості туристичних послуг.

**4. Завдання (навчальні цілі):**

- дослідження та порівняння альтернативних видів туризму в різних країнах світу, а також вивчення передового досвіду в розвитку цих сегментів;
- визначення потенціалу для розвитку альтернативних видів туризму в певних регіонах або місцевостях, а також виявлення перешкод та можливостей для їх інтеграції на ринку;
- висвітлення соціокультурних, екологічних та економічних вигод, які виникають від розвитку альтернативних форм туризму для місцевих спільнот та суспільства в цілому;
- розроблення та впровадження альтернативних туристичних продуктів, створення інноваційних маршрутів та програм, що відповідають сучасним запитам туристів;
- розвиток аналітичних та критичних навичок студентів, що дозволить їм критично оцінювати поточні тенденції в розвитку туризму та приймати обґрунтовані рішення.

**5. Результати навчання за дисципліною:**

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація*; 4. автономність та відповідальність*)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			

1.1	Знати альтернативні види туризму в різних країнах світу, а також передовий досвід в розвитку цих сегментів.	Лекція, семінар, самостійна робота	контрольна робота	5%
			усне опитування	7%
1.2	Знати потенціал альтернативних видів туризму в певних регіонах або місцевостях, а також основні перешкоди та можливості для їх інтеграції на ринку.	Лекція, семінар, самостійна робота	контрольна робота	5%
			письмове завдання	6%
			усне опитування	7%
1.3	Знати соціокультурні, екологічні та економічні вигоди, які виникають від розвитку альтернативних форм туризму для місцевих спільнот та суспільства загалом.	Лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування	7%
			письмове завдання	6%
			контрольна робота	5%
2.1	Вміти розробляти та створювати альтернативні туристичні маршрути та програми.	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування	7%
			контрольна робота	5%
2.2	Вміти аналізувати сучасний світовий та вітчизняний потенціал альтернативних видів туризму з точки зору набутих теоретичних знань.	лекція, самостійна робота	Екзамен	20%
4.1	Бути готовим обрати та обґрунтувати ряд ключових аспектів, які відіграють важливу роль у розвитку альтернативних видів туризму.	лекція, самостійна робота	Екзамен	20%

#### 6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни					
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	4.1
ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний період або проблему (в тому числі з краєзнавства, історико-культурного туризму та екскурсійної справи).	+	+	+	+	+	+
ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами (зокрема, краєзнавства, історико-культурного туризму та екскурсознавства), прийнятими у фаховому середовищі.	+	+	+	+	+	+
ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології (зокрема, краєзнавства, екскурсознавства та туризмознавства).	+	+	+	+	+	+

## 7. Схема формування оцінки.

### 7.1 Форми оцінювання студентів:

#### - семестрове оцінювання\*:

Контрольна робота з тем ЗМ (тест), РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1 – 20 балів / 14 балів.

Письмове завдання з перевірки самостійної роботи ЗМ: РН 1.2, 1.3 – 12 балів / 6 бали.

Оцінювання роботи під час семінарського заняття ЗМ : РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1 – 28 балів / 16 балів.

\*Примітка: максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки.

#### - підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – екзамен;

- максимальна кількість балів, які можуть бути отримані студентом – 40 балів;

- оцінюються такі результати навчання студента: вміння розкрити потенціал альтернативних видів туризму в певних регіонах або місцевостях, а також основні перешкоди та можливості для їх інтеграції на ринку, з'ясувати особливості та характерні риси альтернативних видів туризму, вміння проаналізувати ряд ключових аспектів, які відіграють важливу роль у розвитку альтернативних видів туризму.

- форма проведення екзамену – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;

- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – **24 бали**.

Необхідна умова допуску до екзамену: студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав **менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до екзамену 36 балів.**

### 7.2 Організація оцінювання:

Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістового модуля (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання письмового завдання з переліку самостійної роботи; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамену), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу складається з 1 змістового модуля. Змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу курсу.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (контрольні роботи, усне опитування, письмові завдання) і підсумковий контроль (екзамен). Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестровий контроль – максимум 60 балів; екзамен – максимум 40 балів).

Змістовий модуль			Екзамен
60 балів (максимум)			40 балів (максимум)
Семінар. заняття	Модульний контроль	Самост. робота	
28 макс.	20 макс.	12 макс.	

### Семінарські заняття

Упродовж семестру оцінюється робота студента під час кожного семінару (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість отримати від 1 до 4 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1 бал;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

### Самостійна робота

Основним завданням самостійної роботи є розширення та поглиблення студентами теоретичних знань з дисципліни та отримання практичних вмінь самостійного пошуку, вивчення та аналізу різноманітних історичних джерел та наукової історичної літератури. Виконання самостійної роботи перевіряється у вигляді есе на завдану тему із переліку питань.

Виконання есе з перевірки самостійної роботи студентів оцінюється від 1 до 12 балів.

#### Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

1. Глибина аналізу. Рівень деталізації та глибина аналізу обраної теми (3 бали).
2. Зміст. Відповідність обговорюваної теми, наявність ключових аспектів (2 бали).
3. Структура. Логічність та послідовність структури есе (2 бали).
4. Аргументація. Вміння обґрунтовано висловлювати думки та позиції (2 бали).
5. Використання джерел. Використання джерел для підтвердження аргументів та інформації (1 бал).
6. Мовлення. Граматична та стилістична правильність мовлення (1 бал).
7. Оригінальність. Нові або нестандартні підходи до теми (1 бал).

Перелік питань для самостійної роботи викладач висилає електронною поштою після проведення першої лекції.

### Модульний контроль

У курсі передбачено 1 *змістовий модуль* та 1 *модульну контрольну роботу*. По завершенні вивчення змістового модуля студент складає модульний контроль (МК). Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. Студент, який не відпрацював семінарські заняття, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується. МК проводиться у письмовій тестовій формі і виконується на останньому занятті з даного змістового модуля. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється у 1 бал. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за МК – 20 балів.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до чинних в Університеті нормативних документів.

Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік питань самостійної роботи, питання та завдання підсумкової контрольної роботи з даної дисципліни див. Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни.

**Екзаменаційний білет** містить 2 питання, кожне з яких які оцінюються у діапазоні від 1 до 20 балів.

#### Критерії оцінок з одного екзаменаційного завдання:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки елементарного рівня	1-3

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не

менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до екзамену – 36 балів.

**При простому розрахунку отримаємо:**

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	19	17	<b>24</b>	60
<b>Максимум</b>	<b>30</b>	<b>30</b>	<b>40</b>	<b>100</b>

### **7.3 Шкала відповідності оцінок**

<b>Відмінно / Excellent</b>	90-100
<b>Добре / Good</b>	75-89
<b>Задовільно / Satisfactory</b>	60-74
<b>Незадовільно / Fail</b>	0-59

## 8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

НАЗВА ТЕМИ		Кількість навчальних годин		
		лекції	семінар. заняття	сам. робота
<u>Змістовий модуль</u>				
1	Тема 1. Вступ. Основні поняття та цільова аудиторія альтернативних видів туризму.	2		1
2	Тема 2. Розвиток екологічного туризму в національних парках: порівняння світового та вітчизняного досвіду.	2	1	5
3	Тема 3. Використання культурної спадщини як основи для розвитку культурного туризму: вплив на місцеві спільноти.	2	1	5
4	Тема 4. Стратегії розвитку гастрономічного туризму: аналіз зарубіжного досвіду та можливості для України.	2	2	5
5	Тема 5. Етнічний туризм та збереження традицій: вплив туризму на культурну ідентичність місцевих громад.	2	2	5
6	Тема 6. Пригодницький туризм як засіб повернення молоді: порівняння розвитку в різних країнах.	2		5
7	Тема 7. Релігійний туризм як культурний феномен: важливість розуміння релігійних аспектів для розвитку туризму.	2	2	5
8	Тема 8. Соціально-економічний вплив аграрного туризму на сільські регіони: важливість співпраці між сільськими господарствами та туристичними підприємствами.	2	2	5
9	Тема 9. Здоров'язберігаючий туризм та його вплив на фізичне та психічне благополуччя туристів: світовий та вітчизняний досвід.	2	2	5
10	Тема 10. Екскурсійний туризм як спосіб вивчення історії та культурного доробку: найкращі практики вітчизняних та іноземних місць.	2		5
11	Тема 11. Сучасні технології та інновації у розвитку альтернативних видів туризму: вплив на якість та привабливість туристичних послуг. Методика створення іноваційних маршрутів та програм альтернативних видів туризму.	4	1	2
Модульний контроль			1	
<i>Письмове завдання з перевірки самостійної роботи</i>				2
<b>Всього:</b>		<b>24</b>	<b>14</b>	<b>50</b>

**Згальний обсяг 90 год., в тому числі:**

**Лекції – 26 год.**

**Семінари – 14 год.**

**Самостійна робота – 50 год.**

**Рекомендовані джерела:**

**Основні:**

1. Безліньський, О. В. (2010). "Туризм: Підручник". Кондор.
2. Герасименко, В. П. (2015). "Теорія та практика туризму". Центр учбової літератури.

3. Гонтарева, Г. О. (2017). "Туризм: сучасні тенденції та перспективи розвитку". Видавництво НЛТУ України.
4. Козак, Л. М. (2013). "Теоретичні основи туризму". Центр учбової літератури.
5. Кочергін, О. В. (2012). "Туризм: організаційно-економічний механізм розвитку". Лібра Травел.
6. Мединська, Н. В. (2017). "Туристична діяльність: теорія та практика". Кондор.
7. Самосюк, Н. З. (2015). "Туризм як галузь економіки". Видавництво НЛТУ України.
8. Соломатіна, О. О. (2017). "Теоретичні засади та практика туризму". Кондор.
9. Чорна, Н. О. (2016). "Туризм в контексті світового господарства". Видавництво Літера.
10. Чорна, Н. О. (2019). "Теорія та практика туризму". Видавництво Літера.

#### *Додаткові:*

1. Королюк, Т. В. (2015). Роль гастрономічного туризму у розвитку культурної спадщини регіонів України. "Туризм та культура: вимір інтеграції", 2(13), 106-115.
2. Моргун, В. Г., & Беляєва, Ю. В. (2019). Природоохоронний туризм в Карпатах: стан та перспективи розвитку. "Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Географія", (1), 129-134.
3. Павленко, Н. В., & Касяненко, Н. О. (2020). Гастрономічний туризм: теорія та практика в Україні. "Вісник Дніпровського університету. Географія. Екологія", 28(1), 27-40.
4. Смольська, М. О., & Борсук, О. В. (2019). Соціально-культурний вплив аграрного туризму на місцеву громаду: науковий аналіз та практика реалізації в Україні. "Економіка та управління підприємствами та комплексами", (2(84)), 128-136.
5. Федасюк, Д. В. (2021). Етнопедагогічні аспекти екотуризму в сучасному суспільстві. "Педагогічний альманах", (37), 230-234.
6. Чорна, Н. О. (2015). Туризм як галузь економіки: проблеми та перспективи розвитку в Україні. "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія", (2), 11-17.
7. Чорна, Н. О. (2019). Культурний туризм як фактор розвитку національної культури та ідентичності. "Географічний вісник", 2(40), 115-121.
8. Чорна, Н. О. (2020). Гастрономічний туризм в Україні: стан, перспективи розвитку та проблеми. "Східноєвропейський гуманітарний вісник", (51), 168-172.
9. Чорна, Н. О. (2021). Етнічний туризм як основа для розвитку культурної ідентичності регіону. "Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 6. Географія", (30), 9-16.
10. Aitken, R., & Campelo, A. (2011). Heritage, authenticity and place in urban tourism. "Annals of Tourism Research", 38(3), 1171-1188.
11. Andereck, K. L. (2010). Tourists' perceptions of environmentally responsible innovations at tourism businesses. "Journal of Sustainable Tourism", 18(7), 879-900.
12. Brouder, P., & Teixeira, R. (2012). The role of local food in peripheral tourism development: a case study of Ireland's west coast. "Journal of Sustainable Tourism", 20(4), 563-581.
13. Buckley, R. (2012). "Adventure Tourism". CABI.
14. Buckley, R. (2012). Adventure Tourism: Meanings, Experience and Learning. "Tourism Recreation Research", 37(1), 5-14.
15. Carlsen, J., & Andersson, T. D. (2016). Dark tourism and place identity: Managing and interpreting dark places. "Routledge Handbook of Cultural Tourism", 281-290.
16. Fennell, D. A. (2015). The Influence of Dark Tourism and Dark Heritage in Tourism Studies: A Philosophical Note. "Tourism Analysis", 20(3), 285-288.
17. Gössling, S. (2002). Global environmental consequences of tourism. "Global Environmental Change", 12(4), 283-302.
18. Hall, C. M., & Weiler, B. (1992). Introduction: Tourism and the Environment. "Geography and Tourism in the Modern World", 1-15.
19. Richards, G. (2012). Tourism development trajectories: From culture to creativity?. "Tourism Recreation Research", 37(1), 63-72.
20. Sheldon, P. J., & Var, T. (1984). Resident attitudes to tourism in North Wales. "Annals of Tourism Research", 11(3), 367-386.